

DEÁK JÓZSEF¹**A Belügyi Szemle közpolitikai, rendészetelméleti és szerkezeti fejlődése a rendszerváltásig****The law enforcement theory and structural development of the Interior Review up to the political transition****Absztrakt:**

A pártállami rendszerben a rendészeti szakfolyóirat kapcsolata a politikával, nyíltan hirdetett politikai elkötelezettség volt, ami azonban a hatvanas évektől fokozatosan teret engedett a szakmai és a tudományos szempontoknak, de mindvégig akadályozta a magasabb szakmai hatások kifejtését, igaz korszakonként más és más intenzitással.

Ez az elkötelezettség miként változott a hazai bel- és külpolitikát illetően a folyóirat születésétől a rendszerváltás időszakáig?

Kulcsszavak: rendészeti szakfolyóirat, Belügyi Szemle, Belügyminisztérium, szakmai és tudományos szempontok, politikai elkötelezettség

Abstract

Account of facts: how the editing principles, topics and section structure changed in the historic periods of Hungary (at the beginning of the 1950s, the period between 1956 and 1963 and up to the political transition); how much did it follow the changes or was behind them. By providing a statistical analysis of the articles of the Review I will explore the change in the ratio of the political and professional materials. The text criticism analysis of the interviews made with ministry leaders of the different periods shows the journal's informational, mindset-shaping and scientific role.

Key words: Interior Review, political and professional materials, editing principles

¹ Nemzeti Közszerzői Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz-hallgató - National University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD student, E-mail: deak.jozsef@uni-nke.hu, ORCID: 0000-0002-7661-4485

„A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosító számú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés elnevezésű kiemelt projektben működtetett Concha Győző Doktori Program keretében, a Nemzeti Közszerzői Egyetem felkérésére készült.”

1. ÁLTALÁNOS KÜLPOLITIKAI HÁTTÉR AZ 1953-1990-ES ÉVEKBEN ÉS A VIZSGÁLT BELPOLITIKAI IDŐSZAKOK

1.1. A KÜLPOLITIKAI HELYZET

Az 1950-es évek éles ideológiai propagandaküzdelmé, (h)idegháborúja, (az osztályharc éleződik, a harmadik világháború elkerülhetetlen – McCarthy amerikai szenátor „boszorkányüldözése”, atomkémkedés vádjával a Rosenberg házaspár kivégzése), tartósan, mélyen rögzült ellenségképek kialakulásához vezetett. Az amerikai-szovjet rivalizálás a végletekig polarizálta a nemzetközi politikát, de a szocialista országok belpolitikai életét is.²

Visszatekintve, a vége fele már az enyhülés bölcsőjének is számító 1960-as évtized szintén meglehetősen „hektikus”, ellentmondásos elemeket tartalmazó volt. A végletes fenyegetések, helyenként fegyveres konfliktusok, sőt háborúk váltogatták egymást az őszinte vagy kevésbé őszinte gesztusok sorával.³

A két, szembenálló társadalmi berendezkedésű rendszer egymással kibékíthetetlen és kíméletlen eszméinek küzdelmében, a nyugati fél rádiópropagandájában, kiemelt szerepet kaptak a Szabad Európa Rádió, az Amerika Hangja, a Szabadság Rádió soknyelvű adásai.⁴

A vizsgált időszak végéhez közeledve, mind gyakrabban napirendre került a két világrendszer korabeli ádáz ideológiai küzdelmét szimbolizáló, CIA-működtetésű reprezentáns rádióállomás-pár jövőjének a kérdése. A Münchenben működő „magánjellegű”, „hidegháborús csökevényeknek” is tartott amerikai adóállomások, a „Szabad Európa Rádió, a kelet-európaiakhoz öt nyelven, 46 hullámhosszon szóló (napi 20 óra Csehszlovákiának szánt adás, 19 óra Lengyelország és Magyarország számára stb.), illetve a Szovjetunió népeinek, 36 hullámhosszon sugárzott, Szabadság Rádió.”⁵

A kialakult katonai, politikai, gazdasági erőviszonyok következtében a szembenálló felek józan vezető politikai erőinek kölcsönös erőfeszítéseként a hetvenes évek elejétől Európában olyan atmoszféra alakult ki, amely lehetővé tette az európai államok együttműködésének fejlődését a gazdasági, kereskedelmi, kulturális, tudományos és államközi területeken.⁶

A békés egymás mellett élés gyakorlata az európai kapcsolatokat terén a hetvenes évek közepéig gyorsuló ütemben fejlődött, s az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekez-

² Fischer Ferenc: A kétpólusú világ 1945–1989, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2014, 130-131. o.

³ M. Szabó Miklós: A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia története 1961-1969, Zrínyi kiadó, Budapest, 2008, 9. o.

⁴ József Deák: The Psychological Struggle between East and West as Reflected in the Interior Review up to the European Safety and Cooperation Conference (1953-1975), 105. o.

⁵ Deák József: A Belügyi Szemle Tájékoztatójában a médiával kapcsolatban megjelent anyagok (1963-1972) Magyar Rendészet, 2014/ 2, 136. o.

⁶ Dankó László: A fellazítási politika kialakulása, ideológiai háttere, szakaszai. (I.). Belügyi Szemle, 1980/12, 37. o.

let 1975. július 30-i záróokmányának megszületéséhez vezetett. Ennek konkrét előkészítése a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének 1969 márciusában Budapesten kiadott felhívásával vette kezdetét.⁷

A nemzetközi kapcsolatok történetében „második hidegháborúnak”, gyakrabban „kis hidegháborúnak” nevezik az 1979 és 1985 közötti szakaszt, amely Mihail Gorbacsov hatalomra kerülésével ért véget. Mélypontját 1983 ősze jelentette, amikor az első Pershing rakéták NSZK-ba érkezése nyomán a szovjet delegátus bejelentette Genfben az eurorakéta-tárgyalások megszakadását. A „kis hidegháború” számos vonásában hasonlított az 1940-es évek utolsó harmadában kialakult, „nagy” hidegháborús szakaszhoz: gyors ütemű fegyverkezés, a diplomácia háttérbe szorulása, elkeseredett propagandaküzdelem jellemezte ezeket az éveket is. A különbség azonban igen lényeges a két szakasz között: a „kis hidegháborúban” a Szovjetunió immár „beteg ember”; nyilvánvalóvá vált a szovjet impérium hanyatlása.⁸

Gorbacsov gyökeresen megváltoztatta a Szovjetunió mindenki számára megszokott külpolitikai koncepcióját, elutasítva a Nyugattal történő konfrontációt, megszüntetve a nemzetközi kapcsolatok átideologizálását. Gyakorlatilag visszautasította a bolsevikok, Brezsnyev alatt „proletár internacionalizmussá” korcsosult, „vörös expanzióját” is.⁹

A kommunista rendszer azonban már nem viselte el a reformokat. Timothy Garton Ash brit történész-publicista szavaival élve annak bukása „Lengyelországban tíz évbe telt, Magyarországon tíz hónapba, Kelet-Németországban tíz hétbe, Csehszlovákiában tíz napba.”¹⁰

1.2. BELPOLITIKAI VISZONYOK

Az 1949-re felépített magyar struktúra legfontosabb ismertető jegyei: az egypártrendszer, a hierarchikusan felépített tömegpártnak alárendelt államélet, az emberi élet minden szféráját szabályozni kívánó hivatalos ideológia és a társadalmat permanensen rettegésben tartó terrorrendszer. Külpolitikai szempontból a Rákosi-rendszer szinte semmiféle mozgástérrel nem rendelkezett.¹¹

1.2.1. Az 1950-es évek eleje az első reformkísérlettel (1953)

A modernkori magyar történelemből az 1919-es Tanácsköztársasággal rokonítható rendszert, amelynek diktátora Rákosi Mátyás volt, 1953 és 1955 között egy másik kommunista, Nagy Imre próbálta meg elviselhetőbbé és hatékonyabbá tenni. Kísérletét a Sztálin 1953-

⁷ Dankó, i.m. 38. o.

⁸ Horváth Jenő-Paragi Beáta-Csicsmann László: Nemzetközi Kapcsolatok története 1941-1991, Antall József Tudásközpont, Budapest, 2013, 263. o.

⁹ Anisimov E. V.: Isztorija Rosszii ot Rjurika do Putyina, Ljugyi szobütviya datü. [Oroszország története Ruriktól Putyinig, Emberek, események, dátumok.] Pityer, Szentpétervár, 2010, 519. o.

¹⁰ Horváth-Paragi-Csicsmann i. m., 281. o.

¹¹ Romsics Ignác: Magyarország – története – a XX. században, Osiris, Budapest, 2013, 337. o.

as halálát követően kezdődött szovjet desztalinizációs folyamatok tették lehetővé, sikertelenségét e folyamatok átmeneti lefékeződése befolyásolta.¹²

Az MDP (Magyar Dolgozók Pártja) 1953. évi júniusi határozatában megjelölt cselekvési irány és konkrét tennivalók sora az első magyar reformkísérlet volt, amely nem korlátozódott a gazdaságra és a kultúrára, hanem kiterjedt a társadalmi-politikai élet egészére. Egyúttal nemzetközi jelentőségű is, mivel a „szocialista építés” egész sztálini felfogásának és az ezzel összefüggésben kiépített politikai intézményrendszernek a kritikájához jelentett kiindulópontot.¹³

Az 1956-ban a szovjet belpolitikában végbement változások erősítették a magyar reformellenzékét, amely mindinkább a párt és kormányfői tisztségéből megfosztott Nagy Imre körül csoportosult.¹⁴

1.2.2. Az első Kádár-korszak (1956-1963)

A magyar nép válasza erre és az azt megelőző rémuralomra 1956 őszén egy néhány nap alatt vérbe fojtott, de jelentőségében a XVIII-XIX. századi függetlenségi harcokkal rokonítható felkelés volt.¹⁵

1957 tavaszára-nyarára a Kádár-kormány helyzete kezdett konszolidálódni. Szerepet játszott ebben az is, hogy a kegyetlen megtorló intézkedéseket („korbács”) együtt alkalmazta az engedményekkel.¹⁶

A magyar forradalom, az előre sejthető bukása ellenére, vízvázasztónak bizonyult az ország második világháború utáni történetében. A magyarokat realisabb önszemléletre és arra tanította meg, hogy függetlenségi harcukban nem számíthatnak hatékony külső támogatásra. Ebben az értelemben az 1956-os forradalom és szabadságharc nem bukott el, hanem a Rákóczi-szabadságharchoz és 1848-1849-hez hasonlóan a kompromisszumkötés feltételeit javította.¹⁷

Az első Kádár-korszak, Kádár János 1956. november 7-i hatalomra kerülésétől 1962-1963-ig tartott, amit a forradalmárokkal való véres leszámolás, a diktatúra intézményrendszerének restaurálása, Kádár személyi hatalmának a megszilárdulása és végül a rendszer nemzetközi elismertetése jellemezték. Eközben egyértelművé vált, hogy 1956 alapvető céljai – a függetlenség és a demokrácia – nem valósulhatnak meg, ám egyben az is, hogy az 1956 előtti sztálinista politikához nincs visszatérés; Rákosi, Gerő és társaik nem juthatnak több szerephez Magyarországon.¹⁸

¹² Uo. 337–338. o.

¹³ Gergely Jenő-Izsák Lajos: A huszadik század története, Pannonica, Szekszárd, 2000, 346. o.

¹⁴ Öry Károly: A Belügyminisztérium és szervei az egypárti diktatúrától az 1956-os forradalomig, Fejezetek a Belügyminisztérium történetéből 1948-1956, BM Kiadó, Bp., 2001., 46. o.

¹⁵ Romsics, 338. o.

¹⁶ Gergely-Izsák, 404. o.

¹⁷ Romsics, 397. o.

¹⁸ Romsics, 401. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

A Kádár János által megfogalmazott új jelszó – „Aki nincs ellenünk, az velünk van” – kifejezte a kiegyezés lényegét: aki csendben teszi a dolgát, az nyugodt lehet, ám a rendszer továbbra sem tűri el a politikai ellenzékét.¹⁹

1.2.3. A hazai leszámolástól az új gazdasági mechanizmusig (1963-1968)

A második nagy szakasz, amely alatt az elméletileg egyébként mindvégig kidolgozatlan, s zárt logikai konstrukció helyett sokkal inkább pragmatista gyakorlatként értelmezhető „kádárizmus” stabilizálódott, és megkülönböztető jegyei karakterisztikussá váltak, az 1960-as évek elejétől az 1980-as évek végéig, a rendszer bukásáig tartott. A szocializmus „magyar modelljének” legfontosabb jellegzetességei a diktatúra totális jellegének autoriterré válása, tehát represszív jellegének enyhülése; a társadalom alrendszerének – gazdaság, oktatás, tudomány, kultúra stb. – bizonyos mértékű önállósulása, s ezen belül mindenekelőtt az állami tulajdonra épülő tervgazdaság racionalizálása, valamint a pártállami ideológia hegemoniájának a megszűnése, továbbá a mindennapi élet depolitizálása és a társadalom fogyasztási-modernizálódási igényeinek a kielégítésére való törekvés voltak.²⁰

Az 1960-as évtized közepére Magyarország vált a „szocialista láger legvidámabb barakkjává.” A többi szocialista országhoz képest itt szabadabb volt a politikai légkör, pezsgőbb a szellemi éle, és a különböző reálpolitikai megoldásokért már eredményesebben lehetett kezdeményezni, kül- és belföldön támogatókat keresni.²¹

1.2.4. Nekilendülés, reformellenesség, újabb reformok (1969-1979)

Az 1968-as nekilendülést 1972 és 1974 között reformellenes intézkedések fékeztek le.

A „munkásellenzéként” is emlegetett szélsőbal (közöttük Biszku Bélával, aki 1957-1961-ig belügyminiszter – a szerző) kifogásolta a Nyugat felé történő gazdasági nyitást, az újabb reformok bevezetését, s demagóg módon hangsúlyozták, hogy a pártban kisebbségbe került a „munkásosztály”, a fizikai dolgozók, akik valóban csak a párttagság 35,9%-t tették ki.²²

Ugyanekkor a marxista reformértelmiséggel szemben is retorziókat alkalmaztak. Posztsztálinista fordulatra, a társadalom, különböző szegmenseivel megkötött kompromisszumok visszavonására azonban nem került sor. Sőt, ekkortól vette kezdetét a nemzeti múlthoz való – addig rendkívül kritikus és kirekesztő – viszony újragondolása, a szomszédos országokban élő magyar kisebbség sorsának alakulására való nagyobb odafigyelés, és a szovjet elvárásoknak addig szolgálai módon megfelelni igyekvő külpolitika felváltása egy olyan diplomáciával, amely a nemzeti érdekekre nagyobb súlyt helyezve, az ország

¹⁹ Herber Attila–Martos Ida–Moss László–Tisza László: Történelem (1919-1990), Reáltanoda Alapítvány, Gyoma, 1997, 188. o.

²⁰ Romsics, 401. o.

²¹ Herber–Martos –Moss–Tisza, 410. o.

²² Uo., 427. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

mozgásterének állandó tágitására törekedett. A kibontakozó gazdasági válságtól is sarkallva, az 1970-es és 1980-as évek fordulóján ismét felülkerekedett a reformszellem.²³

1.2.5. Modellváltozásból rendszerváltozás (1980-1990)

A reformszellem eredményeként az az 1980-as évek közepére egy újabb modellváltás körvonalai rajzolódtak ki.²⁴

„A pártfőtitkár népszerűsége gyorsabban romlik, mint a forint. Egyetlen dolog van, ami-ben ma munkástól pártkádereg mindenki egyért: Kádárnak mennie kell!”²⁵ Ez a reformszellem érződik mind gyakrabban a Belügyi Szemle hasábjain is. Erre jó példa a dr. Kilényi Gézával, az MTA Államtudományi Kutatások Programirodájának vezetőjével készített, 1987. szeptemberi számában megjelent interjú szerkesztőségi bevezetője. Ennek lényege:

Egy korábbi időszakban a politikai rendszer fogalma a hétköznapiakban a társadalmi berendezkedés típusával, osztálytartalmával azonosult, és így e rendszer mindenfajta megváltoztatása egyet jelentett a szocialista társadalmi rend tartalmi meghatározóinak feladásával. Ennek az értelmezésnek a hibája, mechanikus volta, már akkor is nyilvánvaló lesz, ha tudatosítjuk, hogy a társadalomtudományok – ezeken belül az állam- és jogtudományok – a politikai rendszer alatt, az állami és társadalmi szervek strukturált rendszerét és meghatározott normák szerinti működését értik, amely jobban vagy kevésbé jól képes választani abban az „alternatív keretben”, amelyet a társadalom mindenkori gazdasági alapja a politikai felépítmény számára biztosít. A politikai rendszer tehát nem lehet egy örök időre szóló adottság, hanem maga is változik, fejlődik.

A szocializmus politikai rendszerének értékmérője, hogy mennyiben képes működésével biztosítani a társadalmi célok megvalósulását, miként érzékeli és kezeli az eltérő érdekeket, hogyan képes megoldani társadalmi konfliktusokat, mennyire alkalmas az egyes emberekben meglévő alkotóenergiák feltárására és hasznosítására.

A kérdéskör legmarkánsabb megfogalmazásával – a változtatás igényével – legutóbb az MSZMP KB 1987. július 2-i határozatában találkozhattunk, ahol világosan hangot kapott, hogy a kibontakozásnak nem kizárólag gazdasági feltételei vannak.²⁶

Az interjúban Kilényi Géza sürgette a parlament valódi törvényhozó szerepének helyreállítását, az Elnöki Tanács törvényhozásban birtokolt általános helyettesítési jogkörének a megszüntetését, a kormányzati munka tartalmi megerősítését, valamint a tanácsrendszer önkormányzattá alakítását.²⁷

Az 1985 után kialakult új nemzetközi helyzetben lehetővé vált rendszerváltozás – a magántulajdonon alapuló piacgazdaság, a függetlenség és a többpárti demokrácia pers-

²³ Romsics, 401-402. o.

²⁴ Romsics, 402. o.

²⁵ Herber–Martos–Moss–Tisza, 433. o.

²⁶ Interjú Kilényi Gézával „A politikai intézményrendszer továbbfejlesztéséről”, Belügyi Szemle 1987/9. 18. o.

²⁷ Korinek László: Egy folyóirat útja a szolgálati használattól a társadalom szolgálatáig, Belügyi Szemle 60 év, hatvan bűncselekmény, Belügyi Szemle Szerkesztősége, 2012, 14. o.

pektívája – azonban elfogadhatatlan volt Kádár számára, aki Nagy Imre hivatalos rehabilitálásának a napján meghalt, és a rendszerváltozást már nem élte meg. A Kádár-korszak része annak a közel fél évszázadnak, amely alatt Magyarország a Szovjetunió befolyási övezetéhez tartozott, szuverenitása korlátozott volt, és a magyar nép többsége által kezdetben élesen elutasított, múltjától, hagyománytól nagyrészt idegen gazdasági, társadalmi és politikai keretek között fejlődött. Nem kétséges tehát, hogy a korai 50-es évekkel együtt maga is a XX. századi magyar történelem államszocialista, pártállami fejezetéhez tartozik. A Rákosi-korszaktól eltérően ugyanakkor számos területen elérte vagy megközelítette az adott kereteken belül lehetséges és elérhető optimumot, miáltal a magyar társadalom, jelentős része fogadta el lélekben is sajátjaként.²⁸

2. A KÖZIGAZGATÁS SZOLGÁLATÁBAN: PÁRTPOLITIKÁTÓL A KÖZPOLITIKÁIG

1950-től a Belügyminisztérium tevékenységében háttérbe szorult a közigazgatási tevékenység és egyértelműen meghatározóvá vált az államvédelmi, rendészeti, rendvédelmi munka. Gyakorlatilag rendőr-minisztériummá vált a BM.²⁹

A rendészeti szervezetek működésének alapja a kommunikáció. Az eredményes kommunikáció képessége a működés sikerességét biztosítja.³⁰ Az 1953 januárjában induló folyóirat lapalapítói ekként figyelmeztették a szerkesztőség munkatársait és az olvasókat: az „osztályellenség, a bűnözők elleni harcnak épp oly szervezettnek, módszeresnek kell lennie, mint egy hadsereg harcának.”³¹

A mondat tartalmát melyíti, ha felidézünk, hogy „A magyar határőrség, (akkor Államvédelmi Hatóság Határőrség néven) 1952-ben gyakorlatilag a rendkívüli állapotot közelítő, (talán el is érő) körülmények között tevékenykedett a magyar-jugoszláv államhatáron.”³²

A vizsgált korszak működési módjának megfelelően, a Belügyminisztérium és benne a Belügyi Szemle (közvetlen jogelődjé a Rendőrségi Szemle 1953 januárjától jelent meg tíz éven át) fennállásának rendszerváltásig terjedő időszaka alatt szigorú pártfelügyelet, pártirányítás alatt állt.³³

Kerezi Klára tudományos akadémiai doktori értekezésében olvashatjuk A közpolitikáról – egyebek mellett –, hogy az, a társadalom egészét érintő kormányzati döntések mögötti, szakmailag megalapozott és egymással összehangolt elképzelések, eszközök, megol-

²⁸ Romsics 402. o.

²⁹ Boda József –Sallai János: A belügyminisztérium feladatrendszerének változásai 1848-1959 között. Nemzetbiztonsági Szemle, 2016/1 http://uni-nke.hu/uploads/media_items/nemzetbiztonsagi-szemle-2016-1.original.pdf Letöltve: 2017.05.31.

³⁰ Kovács Gábor: A szervezeti és vezetői kommunikáció sajátosságai a rendészeti szerveknél. Hadtudományi Szemle, 2016/1, 387. o.

³¹ Szerkesztőbizottság: Előszó, Rendőrségi Szemle, 1953/1, 4. o.

³² Fórizs, Sándor: Határesemények a magyar-jugoszláv államhatáron 1951-1952-ben, Új Honvédségi Szemle 1993/12, 22. o.

³³ Deák József: A Belügyi Szemle a közpolitika szolgálatában (1953-1990), In: Hadtudományi Szemle, 2017/1, 376. o.

dások olyan rendszere, ami demokratikus politikai berendezkedés esetén a társadalommal folytatott érdemi párbeszéd nyomán segíti a társadalom fejlődését, folyamatos politikai felelősségvállalás mellett.³⁴

2.1. BELÜGYMINISZTEREK A MÚLT ÉS JÖVŐ KÖZIGAZGATÁSI FELADATAIRÓL

A Belügyminisztérium – és a minisztériumi tevékenységről, folyamatokról írásaiban pontosan beszámoló, ugyanakkor azt formálni is próbáló Belügyi Szemle – közigazgatás-fejlesztő tevékenységének értékelése talán legkitapinthatóbb a rendszerváltás-kori belügyminiszter és belügyi kormányzat váltásakor.

A Belügyminisztérium a rendőrség hatalmi szerepének átalakításával egyidejűleg megkezdte a közigazgatás korszerűsítését, ugyanis akkoriban előrehaladt állapotban volt az önkormányzati törvény előkészítése, folytatódott a határőrség, határőrizet egész rendszerének megváltoztatása. A Belügyminisztérium megbirkózott a (A Romániából Magyarországra felé áramló magyar, német nemzetiségek keltette – a szerző) menekültügygel, új törvényt dolgozott ki az útlevelekről, a ki- és bevándorlásról.³⁵

Hosszú vajúdság után, 1989. október 19-én mondta ki az országgyűlés a „pártállam” trónfosztását, amely egyúttal a BM „rendőr-minisztériumi” korszakának a végét is jelentette.³⁶

„Mit jelent az, hogy a belügy megszűnt rendőrminisztérium lenni? Ez azt jelenti, hogy alkotmányos feladataink növekedtek meg. A rendőrség irányítójából már az egész magyar közigazgatás koordinátora lett a minisztérium, amelyik ilyenformán felelős a jogalkotás egy jelentős területéért, kezdeményezője, szervezője és folyamatos gondozója az önkormányzati rendszernek és az önkormányzatiság demokratikus elvének, végzi az igazgatás irányításához szükséges személyi és dologi feltételek folyamatos biztosítását, szervez és irányít – biztosítja a modem állam működéséhez nélkülözhetetlen államigazgatási teendők legfelső szintű egyeztetését.”³⁷ – fogalmazta meg a lényegét, a rendszerváltás első belügyminisztere.

3. SAJTÓNYILVÁNOSÁG, ÁTLÁTHATÓSÁG. ESÉLYEGYENLŐSÉG.

3.1. A BELÜGYI SAJTÓNYILVÁNOSÁG NYÍLT TITKAI

Az 1956-os forradalmat követő megtorlást a diktatúra represszív jellegének enyhülése követte. A szabadabb légkör jele volt, hogy könyvismertetés jelent meg Király Tibor „A

³⁴ Kerezi Klára: Konfrontáció és kiegyezés; a helyreállító igazságszolgáltatás szerepe a közpolitikában. Akadémiai doktori értekezés, Budapest, 2011, 131. o.

³⁵ Horváth István: Felelősen végiggondolva! Belügyi Szemle, 1990/2, 4. o.

³⁶ Forró János: A Kádár-rendszer korszaka 1956. november 1-jétől 1989-ig (A rendőrminisztérium), Fejezetek a Belügyminisztérium történetéből 1956-1989, BM Kiadó, Budapest, 2001, 62. o.

³⁷ Horváth Balázs: A civil Belügyminisztérium a jövő rendőrségéért, 1990/10, 6. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

védelem és a védő a büntető ügyekben” című munkájáról,³⁸ hisz: „A védelem és a védői működés nélkülözhetetlen a szocialista törvényesség megvalósulása érdekében.”

Szabó László, a Népszabadság újságírója a rendőrség és a sajtó kapcsolatáról értekezett, üdvözölve, hogy megszűnt az oktalan titkolózás, és hangsúlyozta a bűnüldözés propagálását (1963/9., 17. o.).

Azt azonban, hogy a nyilvánosság és a rendőrködés kapcsolatában nem volt minden rendben, a főszerkesztő cikke és annak utóhatása példázta:³⁹ „A rendőri érdek a közérdeknek, az egész társadalom érdekének van alárendelve... Mindez megköveteli a lakosság tárgyilagos, megbízható tájékoztatását. A tájékoztatásnak rendszeresnek kell lennie, nem lehet szelektálni, hogy csak a kedvező eseményekről számoljunk be, a kevésbé kedvezőket pedig elhallgassuk. Nem adhattak hírt a szegedi öt rendbeli gyilkosságról, egy másik esetben egy emberölés kísérletének tettesét lehetett volna kézre keríteni, ha a jó személyleírás megjelenhetett volna a sajtóban, de mivel a halálos lövést egy a fegyveres testületnél rendszeresített pisztolyból adták le, a hír csak egy félévvel később kaphatott nyilvánosságot, akkor már hatástalanul. Szocialista társadalmunkban egyetlen társadalmi, állami vagy gazdasági szerv sem vonhatja ki magát a társadalom ellenőrzése alól...”⁴⁰ A ma is megszívlelendő gondolatok azonban „kiverték a biztosítékot.” Az a furcsa helyzet adódott, hogy a főszerkesztő lapjában, a szerkesztőbizottság nevében Dérit súlyosan elmarasztaló értékelés jelent meg.⁴¹ „Déri elvtárs cikkének az a megállapítása, hogy a hírközlő szervezeteknek nincs joguk bármit is elhallgatni, félreértésekre adhat okot; némelyek azt hihetik, hogy az anyagot most már válogatás és a tények alapos ellenőrzése nélkül ki kell adni. Mindezekelőtt az állami és hivatali titkokat kell feltétlenül megvédeni. De szelektálni kell az anyagokat azért is, mert a közvéleményt nem árasztathatjuk el, bűnügyi anyagokkal: társadalmi, politikai életünk közérdeklődésre számot tartó eseményei, jelenségei között csak egy kis rész, néhány százalék lehet a belügyi vonatkozású anyag, azoknak is olyanoknak kell lenniük, hogy társadalmi érdekeinket szolgáljuk közlésükkel.”⁴²

A fentiek eredményeként alakult ki, hogy a rendőrség helyzete ebben az időben még csak a szervezetet belülről ismerő vezetők számára volt világos. A titkosság nagyon sokáig megóvta ezt a testületet attól, hogy belső bajai ország-világ előtt feltáruljanak.⁴³

Nos, lényegében ez a fajta működés élt egészen a rendszerváltozás idejéig, mint egy személyes visszaemlékezésből is kiderül: dr. Bócz Endre (a Belügyi Szemle külső szerzője 1961 óta, ny. főügyész): „Egyszer – a nyolcvanas évek második felében – a Belügyi Szemleiben megjelent a BRFK. Gyermekek- és Ifjúságvédelmi Osztálya vezető beosztású alezre-

³⁸ Király Tibor: A védelem és a védő a büntető ügyekben, Belügyi Szemle, 1963/1, 90. o.

³⁹ Korinek László: Egy folyóirat útja a szolgálati használattól a társadalom szolgálatáig, Belügyi Szemle 60 év, hatvan bűncselekmény, Belügyi Szemle Szerkesztősége, 2012, 12. o.

⁴⁰ Déri Pál: Az ideológiai irányelvek és a tájékoztatás. Még egyszer a rendőrség és a sajtó kapcsolatáról. 1965/8, 7. o.

⁴¹ Korinek Uo.

⁴² A Belügyi Szemle Szerkesztő Bizottságának közleménye: Még egyszer a tájékoztatásról, 1965/12, 6. o.

⁴³ Finszter Géza: Főszerkesztői önvallomás, Rendészeti Szemle, 1993/1, 16. o.

desének egy cikke, amelyben angol nyelvű források alapján a szípózás – „sniffing” – veszélyeit ecsetelte, hivatkozva arra, hogy annak Angliában már halálos áldozatai is voltak. Eből nagy botrány lett, az illetőt meg is fenytették, mert – mint utólag kiderült – a tudatmódosító szerek magyarországi használatának felfutása akkoriban a sajtó számára tiltott téma volt. Noha a megelőzés éppen a társadalom széleskörű tudatosítás útján történő mozgósítást igényelte volna...”⁴⁴

3.2. A RENDÉSZETI HIERARCHIA ÁTLÁTHATÓSÁGA ÉS A TUDOMÁNY SZABADSÁGA

A Belügyi Szemlét is magában foglaló hierarchia működését, lehetőségeit a folyóirat időről-időre igyekezett mindjobban a rendőri szakmai kérdések, a tudományos problémák megvitatására felhasználni. A rendészeti jogalkotás legjelesebb eseményei közül a büntető anyagi jogi kódexek és a büntetőeljárás kodifikációk előzményeinek rendszeresen helyet adott hasábjain.

Két-három évenként büntetőjogi, kriminalisztikai és egyéb témájú pályázatokat hirdettek meg és versenyeztették a megyéket. Ez jól szolgálta a továbbképzést, és az olvasók közül szorosabban hozzájuk kapcsolt több száz embert, akik ilyen vagy olyan okból tudakozódás céljából megkeresték a szerkesztőséget, és ezzel megteremtődtek a személyes kapcsolatok.⁴⁵

A lap hosszú évek óta a büntető tudományok egyik legfontosabb orgánumává vált. A rendőrségi szakembereknek és a büntetőjogászoknak egy egész nemzedéke nőtt fel ezen az emberség diktálta tanításokon, amelyekből erőt meríthettek becsületük megőrzéséhez és ahhoz is, hogy később megállják a helyüket a jogállami Magyarország bűnüldözői és igazságszolgáltatási kötelezettségeinek a teljesítésében.⁴⁶

Jó híre volt a folyóiratnak azért is, mert már alapítása óta törekedett a professzionalizmusra. Egy szakmát képviselt, és amennyire lehetett, igényesen.⁴⁷

A megkérdezett, dr. Nyiri Sándor (ny. vezető ügyész, a Belügyi Szemle Szerkesztő Bizottságának tagja) emlékei szerint: nyilvánosan a rendészeti hierarchia hatalmi természete és a tudomány szabadsága közötti ellentét sosem jelent meg. Pletykaszinten mindig tudtuk, hogy például Déri Pálnak, modern gondolkodása miatt, hányszor, mennyi konfliktusa támadt. Ő elsősorban tudós ember volt, így aztán csak nyugdíjazása előtti évben lett ezredes. Ő volt a legtovább alezredes az ezredesi, főszerkesztői beosztásban, de talán még a belügyben is...(A sors elégtétele, hogy a rendszerváltozás után Kertész Imrével és Katona Gézával együtt megkapta a tábornoki csillagot.)

Dr. Finszter Géza (ny. ezredes, a folyóirat felelős szerkesztő-helyettese): A Belügyi Szemlében, a „Szakértői gyakorlat”, valamint a „Bűncselekmény nyomozások” rovatban,

⁴⁴ Deák József: A tudomány szabadsága; politikai és hierarchikus hatások régen és ma a Belügyi Szemlében, <http://www.pecshor.hu/periodika/XVII/deak.pdf>, 276. o. Letöltve: 2017. 05.31.

⁴⁵ Rendészeti Szemle, 1993/1, 16. o.

⁴⁶ Korinek László: Egy folyóirat évfordulói, 1993/1, 6-7. o.

⁴⁷ Finszter i.m., 16-17. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

szakmai kérdésekben, vitáknak is helyt kívántunk adni, de igazán ez nem sikerült. Mindenkor túl merev volt ez a hierarchia, hogy a hierarchiát nem követő lap még jobban működhessen. Nagy lehetőségek rejlenének a folyóiratban egy olyan vezetés számára, amely igényelné az útkereső vitákat. (Nyilvánvalóan azok a kérdések, amelyekben azonnali döntéseket kell hozni, nem alkalmasak ilyen fórumra.) Ahol egy hosszabb előkészítő szakasz van, ahol szemléleteket, érveket kell ütköztetni, például stratégiaalkotásnál és egyéb hosszabb előkészítést igénylő kérdésekben.⁴⁸

3.3. ESÉLYEGYENLŐSÉG – ETNIKAI BŰNÖZÉS

A „cigánybűnözés”, mint tudományos megalapozottság nélküli, hallgatólagos politikai tárogatással, mesterségesen előállított, ezért inkább politikai, mint kriminológiai, bűnüldözési kategória, évtizedeken át, több vitacikksorozat alapjául is szolgált a Belügyi Szemle hasábjain.

A cigánylakosság társadalmi beilleszkedésével kapcsolatban, 1961. június 20-án jelent meg, az MSZMP Politikai Bizottságának első párthatározata,⁴⁹ amely megszabta e téren az állami és társadalmi szervek legfontosabb feladatait. 1960. január 1-jén, Magyarországon 186 536 cigányszemély élt, az ország összlakosságához viszonyítva, annak 1,8%-a.⁵⁰

A kérdés, már csak a réteg nagy száma és súlyos elmaradottsága miatt is fontos társadalmi ügy volt. A probléma társadalmi, belügyi jelentőségét, súlyát kiemelte, hogy már az 1963-ban induló Belügyi Szemle⁵¹ első számának első harmadában helyet kapott a témában egy vitaindító cikk. A párthatározatból a belügyi szervekre háruló feladatokkal részletesebben foglalkozott a színre lépő Szemle megjelenése évének első felében folytatott vita.⁵²

Noha, dr. Vavró István, az állam és jogtudományok kandidátusa, címzetes egyetemi tanár már 1984-ben ezzel a bevezetővel indította, a Szemle Fórum rovatában, „A „cigánybűnözés” vizsgálatának elméleti és módszertani kérdéseiről” írott tanulmányát. „Sokszor és sok szó esett már e folyóirat hasábjain is a cigánybűnözésről. De van-e értelme egy olyan jelenség elemzésének, amely bizonytalan elkülönítési ismérveken nyugszik, és eddig még az önálló létezését sem sikerült bizonyítani.”

⁴⁸ Deák József: A tudomány szabadsága; politikai és hierarchikus hatások régen és ma a Belügyi Szemleiben, <http://www.pecshor.hu/periodika/XVII/deak.pdf>, 274. o. Letöltve: 2017. 05.31.

⁴⁹ Az MSZMP Központi Bizottsága Politikai Bizottságának határozata a cigánylakosság helyzetének megjavításával kapcsolatos egyes feladatokról (1961. június 20) A Magyar Szocialista Munkáspárt Határozatai és Dokumentumai 1956-1962, Budapest, 1973, Kossuth könyvkiadó, 519-521 o.

⁵⁰ Dobos János: A cigánylakosság társadalmi asszimilációja és a cigánybűnözés, Belügyi Szemle, 1966/6, 31. o.

⁵¹ József Deák: The Police, then Interior Review for the Forming of the Science of Law Enforcement; from its Beginning, to the Change of the Political System, West Bohemian Historical Review 02|2014, 241. o.

⁵² Nemes Alajos: A cigánylakosság helyzetének megjavításáról szóló párthatározat végrehajtásának tapasztalatai Baranya megyében. Belügyi Szemle, 1963/1, 30. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

Vavró tanulmányának végkövetkeztetései rávilágítanak a probléma kezelése során, évtizedeken át, egészen a rendszerváltásig – jó ideig azt követően sem – kellően értékelt tényezőkre:

„A cigánybűnözés kérdéseivel kapcsolatos álláspontomat összefoglalva tehát annak lényegét a következőkben jelölöm meg:

1. Az állampolgári jogegyenlőség és a jogérvényesítés lehetősége szempontjából homogén társadalomban az etnikailag különböző csoportok lehetőségei azonosak. Negatív társadalmi jelenséget ezért etnikai különbséggel magyarázni nem lehet.
2. A cigánynak tekintett népesség tudományos igényű vagy akár statisztikailag elfogadható pontosságú meghatározása mind ez ideig nem történt meg.
3. Ha a bűnözést nem kulturális, hanem etnikai sajátosságnak tekintjük, akkor mindenképpen téves úton járunk, s e tévedés eredményeként elmulaszthatjuk felhívni a figyelmet azoknak a kötelezettségeknek a teljesítésére, amelyek bizonyos társadalmi rétegek kulturális elmaradottságának felszámolása érdekében nélkülözhetetlenek.
4. Az etnikai sajátosságok szerepének hangsúlyozása – különösen, ha egyrészt a sajátosságokat nem fogalmazzuk meg pontosan, másrészt, ha nem is bizonyítjuk, szükségtelen különbségtételt, adott esetben elfogultságot, és ennek eredményeként szembenállást szülhet. Ennek hatásai oly mértékben nemkívánatosak, hogy az már messze túlnő a büntető jogalkalmazás s így a kriminológia tárgykörén is.”⁵³

4. A RENDÉSZETTUDOMÁNY KIALAKULÁSA ÉS A BELÜGYI SZEMLE

Dr. Janza Frigyes ny. vezérőrnagy, a Belügyminisztérium oktatási főszemléelője, az NKE Fenntartói Testületének Belügyminisztériumi megbízottja, a Magyar Rendészettudományi Társaság főtákará életútja során végigkísérte a rendészeti szaklap és a rendészettudomány fejlődésének meghatározó szakaszát. A vele készített interjúból egyebek mellett e két területről kiderült, miszerint a Belügyi Szemle alapítását az motiválta, hogy a szakmáról tapasztalatokat kellett megosztani a rendőrség szakembereivel. Eleinte a szakmai lap még teljes egészében belesimul a szakmai vezetés elképzeléseibe, ami az akkori politikai viszonyok között másként nem is lett volna szerencsés. De közben, a jog oldaláról folyamatosan kifogásokat emelt, észrevételeket tett a gyakorlattal szemben. A Szemlében mindig megvolt a szakmai munkát jobbitó potenciál. A belügyi szakmai cikkek mellett a különféle tudományterületekről, például szociológiai, etikai témájú tanulmányok is egyre-másra megjelentek a folyóiratban, rávilágítva a rendészettudomány multidiszciplinaritására. De lássuk, hogyan is írható körül a rendészettudomány?

A Belügyi Szemle első négy évtizede alatt, majdnem hetvenezer oldalon megjelent

⁵³ Vavró István: A "cigánybűnözés" vizsgálatának elméleti és módszertani kérdéseiről 1984/2, 67-68. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

cikk-tömegét, tekintettel e publikáció terjedelmi korlátaira, a rendészettudomány napjainkig tartó fejlődési ívének, mára többé-kevésbé letisztult két tömör megközelítése szem előtt tartásával látszik célszerűnek áttekinteni:⁵⁴

1. „A rendészettudományra vár az a feladat, hogy a rendészet jogát, a rendészet szervezetét és annak működését interdiszciplináris megközelítéssel tárja fel...”⁵⁵
2. „...a rendészettudomány képviselői a rendészetet a legszélesebb körű kiterjesztéssel, a közrenddel és közbiztonsággal kapcsolatos állami, önkormányzati, társadalmi, vállalkozói és állampolgári tevékenységek célirányos összességéként értelmezik.”⁵⁶

Az eltelt évtizedekben a rendészet szakmai és civil szervezeteinek törekvése 2012-ben fontos határkövet léptek át, ugyanis a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság szeptemberi, majd októberi határozatában „a rendészettudományt tudományágként elismerte, de ugyanakkor szükségesnek tartotta a tartalmi és formai követelmények kidolgozását.”⁵⁷

A lapban közölt szakmai-elméleti cikkei, tanulmányai révén a rendszerváltásig is jelentősen hozzájárult a rendészet fogalomtárának kialakulásához, formálódásához, népszerűsítéséhez.⁵⁸

4.1. ROVATREND-FEJLŐDÉS

4.1.1. Az 1953 –1977-es időszakban

A Rendőrségi Szemléből 1963-ban Belügyi Szemlévé alakult folyóirat első száma, 96 oldalon a következő tartalommal indult: Előszó; Sebestyén László r. ezredes: Emeljük magasabbra a vezetés színvonalát; Rudas György r. alezredes: A bűnügyi szolgálat és az őrszolgálat együttműködésének néhány kérdéséről; Ladányi Ferenc r. százados: A kriminalisztika jelentőségéről. A következő írások: Kertész Imre r. főhadnagy: A nyomozás tervszerűsége a siker elengedhetetlen feltétele, L. Szabó János r. főhadnagy: Egy rablás nyo-

⁵⁴ József Deák: The Police, then Interior Review for the forming of the science of law enforcement; from its beginning to the change of the political system, In: West Bohemian Historical Review 02|2014, 243. o.

⁵⁵ Korinek László: Rendészet a tudásalapú kockázati társadalomban, Belügyi Szemle, BM, Bp., 2011/1, 18. o.

⁵⁶ Janza Frigyes: A Magyar Rendészettudományi Társaság megalakulásának előzményei, a Társaság szervezeti és működési céljai, Határrendészeti Tanulmányok, 2004/2, 11. o.

⁵⁷ Sallai János: A rendészet fogalmának kialakulása és történetének áttekintése, In: Rendészettudományi gondolatok, (Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának egy évtizedes jubileuma alkalmából) Szerk.: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán, Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2014, 55. o.

⁵⁸ József Deák: The Police, then Interior Review for the forming of the science of law enforcement; from its beginning to the change of the political system, In: West Bohemian Historical Review 02|2014, 249. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

mozásának tanulságai, Salamon István r; százados: A statisztika jelentősége a közlekedésrendészet munkájában, Lapszemle, Könyvszemle, Szerkesztői üzenetek.

A Belügyi Szemle összesített tartalommutatója 686 oldalon, 1977-ig bezárólag már a következő rovatokat tartalmazza, 1953-tól, illetve a külön jelzett időponttól:

Politikai és általános cikkek (címei 51 oldalon); Állambiztonsági cikkek (1964-től, 8 oldalon); A titkos háborúk történetéből (1963-tól, 6 oldalon). Bűnüldözés és kriminalisztika, amely további három részből állt: Krimináltechnika, kazuisztika(48 oldalon), Krimináltaktika (67 oldalon,) Kriminálmetodika (67 oldalon) A következő, ötödik fejezetcím a Közrendvédelem, karhatalom (30 oldalon); ezt követik a Közlekedésrendészet (35 oldalon); Igazgatásrendészet (1962-től, 3 oldalon), Határőrség (1966-tól, 16 oldalon). Tűzrendészet (1966-tól, 6 oldalon). A tizedik, a felsorolásban, a Személyügyi és anyagi, pénzügyi cikkek (1968-tól, 11 oldalon); majd a Jogi cikkek (1963-tól, 44 oldalon), illetve a Kriminológia (1963-tól 49 oldalon), Kriminálpszichológia (1962-től, 4 oldalon), Vezetés- és szervezésemélet (1966-tól 22 oldalon) következnek. Ezt követi a Kiképzés, oktatás (1953, majd 1964-től), az Egyéb (1954-től a fenti kategóriákon kívüli írások 17 oldalon), a Lapszemle (80 oldalon), a Rendőrségi Szemle egyetlen megjelent Tájékoztatója, (1 oldalon) illetve az utolsó, tizenkilencedikként a Belügyi Szemle Tájékoztatója Külföldi Figyelő (1–25 számok tartalma, 49 oldalon.)

A cím alapján kifejezetten politikai tartalmú cikkek címei csak a jelzett 51 oldal egy részét teszik ki, az általános cikkek mellett. Bizonyára a korszak elvárásainak megfelelő politikai tartalommal születtek a szakmai írások is, de ezek túlnyomórészt szakmai témákba illő elnevezéseket viseltek.⁵⁹

4.1.2. 1977-1984 között

A némiképp más rendszerben készült második összesített tartalommutató 271 oldalas.

Általános elméleti és elemző cikkek nyitják a sort, 254 címmel. Az Interjú rovat 83 cikket tartalmaz; a Tükör 29, a Konzultáció 30, a Vezetés- szervezésemélet kérdései 5, a Nemzetközi tanácskozás fejezet 8, a Tudományos élet pedig 145 címet tartalmaz. A Rendőrség történetét, csak 1982-től kezdődően, 17 cikk dolgozza fel, míg a Fórumban 292 címet találhatunk. A Reflexió rovat 310 írást tartalmaz, a Titkos háborúk történetéből pedig 83-at. A Párbeszéd alatt 29 címet találunk, a Szignalizáció (Észrevételek, panaszok, javaslatok, csak 1984-ben volt) 5 cikkel szerepel. A Szolgálati tapasztalatok 288 írást tartalmaz, a bűncselekmények nyomozások pedig 270-et. A Technika rovat 11 cikket tartalmaz, a Szakértők gyakorlatából 13-at, a Könyvszemle 775-öt, a Tájékoztató – kis hírek 82 anyagot. A Belső közlemények, pályázatok pedig 24-et. A Tárgymutatóban, előfordulásuk helyével együtt, 41 oldalon át kereshetünk, az abc-rendbe szedett szerzőkből, míg a Tárgymutatóban, szintén előfordulásukkal, 50 oldalon ilyen adatot tartalmaz. A lapszemle rovat-

⁵⁹ Baranyó György (szerk.) A Belügyi Szemle (Rendőrségi Szemle) 1953-1977. évi cikkeinek összesített tartalommutatója, BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, Bp., 1978

ban ismertetett újságok, folyóiratok országonkénti felsorolása is, amelyek egységes rövidítésjegyzéke az összesített tartalommutató kötetet záró két oldalon található.

A kiforrott rovatrendre vall, hogy csak a Rendőrség történetét feldolgozó anyagok fejezet kezdődik 1982-től. A rovatcímekből is jól láthatóan egyre interaktívabbá vált a Szemle szerkezete, mind inkább számított az olvasók véleménye.

4.1.3. 1985-1990 között

Az előző időszakhoz képest megjelent a Körinterjú, 3 oldalnyi címen, '89-'90-ben a Vélemények rovat két oldalt betöltő címekekkel, a Külföldi tapasztalatok 6 oldal címmel. 1988-ban indult az Információ rovat, '90-ig 3,5 oldalnyi témával, ugyanekkortól és ugyanennyi témát tartalmaz, a szintén két évet élt a Hírek rovat. 1985-ben jelenik meg a Szerkesztőségi tájékoztató, '90-ig 1 oldalnyi témával.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Az Alaptörvény XXVI. cikkében rögzítettek: „Az állam-működésének hatékonysága, a közszolgáltatások színvonalának emelése, a közügyek jobb átláthatósága és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében – törekszik az új műszaki megoldásoknak és a tudomány eredményeinek alkalmazására.” Megállapíthatjuk, hogy a Belügyi Szemle, fennállása során, alkalmazkodva az aktuális állami, kormány-, konkrét belügyi és társadalmi (bizonyos korokban a legelső helyen: párt-) elvárásokhoz, jó hatékonysággal szolgálta a belügyi és az állami közigazgatási feladatainak fejlesztését, a belügyi munkatársak szakmai képzését, a legjobb szakmai gyakorlatok felkutatását, tudományos igényű tökéletesítését, elterjesztését. Egyben jó fórumul szolgált a hazai és külföldi elméleti, gyakorlati problémák, tapasztalatok megismertetéséhez, megvitatásához, elemzéséhez, értékeléséhez, miközben erősítette a hazai belügyi szervek együttműködését, munkakapcsolatait.⁶⁰

A Belügyi Szemlében és jogelődeiben (talán az ötvenes évektől eltekintve) jellemzően mindig inkább a rendvédelmi, rendészeti szakmai írások kaptak fő hangsúlyt, és a direkt politikai megnyilvánulásokat a szerkesztőség igyekezett az adott kor viszonyainak megfelelő lehető legkisebb mértékre korlátozni. De a szakmai és tájékoztató anyagok minőségén mindvégig tükröződik, hogy a rendészeti szaklapon belül a sajtószabadságnak és a tudományos gondolatoknak időről-időre a pártpolitika, majd mindinkább a rendészeti hierarchia ellentmondást nem tűrő hatása figyelembevételével, azzal szemben kellett megszületnie.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. A Belügyi Szemle Szerkesztő Bizottságának közleménye: Még egyszer a tájékoztatásról, 1965/12.

⁶⁰Deák József: A rendészettudomány kialakulása és fejlődése a Belügyi Szemle tükrében (1953-2013) <http://pecshor.hu/periodika/XV/deakjosef.pdf>, Letöltve:2017.05.31.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

2. A Belügyi Szemle Szerkesztősége (szerk.): A Belügyi Szemle 1985–1994. évi cikkeinek összesített tartalommutatója, Belügyminisztérium, Bp., 1995.
3. Az MSZMP Központi Bizottsága Politikai Bizottságának határozata a cigánylakosság helyzetének megjavításával kapcsolatos egyes feladatokról (1961. június 20) A Magyar Szocialista Munkáspárt Határozatai és Dokumentumai 1956–1962, Budapest, 1973, Kossuth könyvkiadó.
4. Aniszimov E. V.: Isztorija Rosszii ot Rjurika do Putyina, Ljugyi szobútvija datú. [Oroszország története Ruriktól Putyinig, Emberek, események, dátumok.] Pityer, Szentpétervár, 2010.
5. Baranyó György (szerk.) A Belügyi Szemle (Rendőrségi Szemle) 1953 –1977. évi cikkeinek összesített tartalommutatója, BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, Bp., 1978.
6. Boda József –Sallai János: A belügyminisztérium feladatrendszerének változásai 1848–1959 között. Nemzetbiztonsági Szemle, 2016/1, http://uni-nke.hu/uploads/media_items/nemzetbiztonsagi-szemle-2016-1.original.pdf , Letöltve: 2017.05.31.
7. Dankó László: A fellazítási politika kialakulása, ideológiai háttere, szakaszai. (I.). Belügyi Szemle, 1980/12.
8. Deák József: A Belügyi Szemle Tájékoztatójában a médiával kapcsolatban megjelent anyagok (1963–1972) Magyar Rendészet, 2014/2.
9. Deák József: A Belügyi Szemle a közpolitika szolgálatában (1953–1990), In: Hadtudományi Szemle, 2017/1.
10. Deák József: A tudomány szabadsága; politikai és hierarchikus hatások régen és ma a Belügyi Szemlében, <http://www.pecshor.hu/periodika/XVII/deak.pdf>, 276. o. Letöltve: 2017. 05.31.
11. Deák József: A rendészettudomány kialakulása és fejlődése a Belügyi Szemle tükrében (1953–2013) <http://pecshor.hu/periodika/XV/deakjosef.pdf>.
12. József Deák: The Psychological Struggle between East and West as Reflected in the Interior Review up to the European Safety and Cooperation Conference (1953–1975) PRAGUE PAPERS ON THE HISTORY OF INTERNATIONAL RELATIONS 1/2015.
13. József Deák: The Police, then Interior Review for the forming of the science of law enforcement; from its beginning to the change of the political system, In: West Bohemian Historical Review 02|2014.
14. Déri Pál: Az ideológiai irányelvek és a tájékoztatás. Még egyszer a rendőrség és a sajtó kapcsolatáról. 1965/8.
15. Dobos János: A cigánylakosság társadalmi asszimilációja és a cigánybűnözés, Belügyi Szemle, 1966/6.
16. Finszter Géza: Főszerkesztői önvallomás, Rendészeti Szemle, 1993/1. Rendészeti Szemle, 1993/1,
17. Fischer Ferenc: A kétpólusú világ 1945–1989, Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2014.
18. Forró János: A Kádár-rendszer korszaka 1956. november 1-jétől 1989-ig (A rendőrminisztérium), Fejezetek a Belügyminisztérium történetéből 1956–1989, BM Kiadó, Budapest, 2001.
19. Fórizs, Sándor: Határesemények a magyar–jugoszláv államhatáron 1951–1952-ben, Új Honvédségi Szemle 1993/12.
20. Gergely Jenő –Izsák Lajos: A huszadik század története, Pannonica, Szekszárd, 2000.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

21. Horváth Balázs: A civil Belügyminisztérium a jövő rendőrségéért, 1990/10.
22. Herber Attila – Martos Ida – Moss László – Tisza László: Történelem (1919–1990), Reáltanoda Alapítvány, Gyoma, 1997.
23. Horváth István: Felelősen végiggondolva! Belügyi Szemle, 1990/2.
24. Horváth Jenő–Paragi Beáta– Csicsmann László: Nemzetközi Kapcsolatok története 1941–1991, Antall József Tudásközpont, Budapest, 2013.
25. Interjú Kilényi Gézával „A politikai intézményrendszer továbbfejlesztéséről”, Belügyi Szemle 1987/9.
26. Janza Frigyes: A Magyar Rendészettudományi Társaság megalakulásának előzményei, a Társaság szervezeti és működési céljai, Határrendészeti Tanulmányok, 2004/2.
27. Kerezi Klára: Konfrontáció és kiegyezés; a helyreállító igazságszolgáltatás szerepe a közpolitikában, Akadémiai doktori értekezés, Budapest, 2011.
28. Király Tibor: A védelem és a védő a büntető ügyekben, Belügyi Szemle, 1963/1.
29. Korinek László: Egy folyóirat útja a szolgálati használattól a társadalom szolgálatáig, Belügyi Szemle 60 év, hatvan bűncselekmény, Belügyi Szemle Szerkesztősége, 2012.
30. Korinek László: Egy folyóirat évfordulói, Rendészeti Szemle, 1993/1.
31. Korinek László: Rendészet a tudásalapú kockázati társadalomban, Belügyi Szemle, BM, Bp., 2011/1.
32. Kovács Gábor: A szervezeti és vezetői kommunikáció sajátosságai a rendészeti szerveknél. Hadtudományi Szemle, 2016/1.
33. M. Szabó Miklós: A Zrínyi Miklós katonai Akadémia története 1961–1969, Zrínyi kiadó, Budapest, 2008.
34. Nemes Alajos: A cigánylakosság helyzetének megjavításáról szóló párthatározat végrehajtásának tapasztalatai Baranya megyében. Belügyi Szemle, 1963/1.
35. Óry Károly: A Belügyminisztérium és szervei az egypárti diktatúrától az 1956-os forradalomig, Fejezetek a Belügyminisztérium történetéből 1948–1956, BM Kiadó, Bp., 2001.
36. Romsics Ignác: Magyarország – története – a XX. században, Osiris, Budapest, 2013
37. Sallai János: A rendészet fogalmának kialakulása és történetének áttekintése, In: Rendészettudományi gondolatok, (Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának egy évtizedes jubileuma alkalmából) Szerk.: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán, Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2014.
38. Szerkesztőbizottság: Előszó, Rendőrségi Szemle, 1953/1.
39. Vavró István: A "cigánybűnözés" vizsgálatának elméleti és módszertani kérdéseiről 1984/2.